

НАВІНЫ АДРАДЖЭНЬНЯ

2'92

16 студзеня

Выдаецца са снежня 1988.

Кошт 60 кап.

НАВІНЫ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА ФРОНТУ «АДРАДЖЭНЬНЕ»

РЭТРАСПЭКТЫВА

БЕЛАРУСКАЯ ВАЙСКОВАЯ АКРУГА ПАДТРЫМАЛА «ГКЧП»

Расьсьледваньне акалічнасьцяў спрыяньня жнівеньскаму путчу на Беларусі ня стала чымсьці публічным. Тым часам камісія Ігара Пырха, як і было даручана старшынём Вярхоўнага Савету Рэспублікі падрыхтавала канчатковую справаздачу да сярэдзіны снежня. Яе да пэўнай меры сэнсацыйныя вынікі 14 снежня былі надрукаваны ў газэце «The Guardian».

Прапануем ачытайце пераклад артыкула з «The Guardian» менавіта таму, што ягоны зьмест пралівае святло на асаблівыя палітычныя сітуацыі ў Рэспубліцы і пакутлівы лёс вайсковага пытаньня.

Афіцыйная камісія па расьсьледваньні акалічнасьцяў пацярпеўшага паразу жнівеньскай змовы супроць прэзідэнта Гарбачова рэкамендуе арыштаваць і пачаць сьледства супроць камандуючага савецкім войскам на тэрыторыі Беларусі, ягонага начальніка штабу і аднаго з членаў ваеннага савету.

Высновы камісіі, якія ўжо былі даложаны Вярхоўнаму Савету Беларусі, учора былі перададзеныя газэце «Гардыян» чалавечам, які ўзначаліў расьсьледваньне і які баіцца, што ягоная справаздача будзе забяляваная камуністычнай большасьцю ў беларускім парламэнце.

Насуперак усеагульна падтрыманай афіцыйнай менскай вэрсіі, што падзеі 19 жніўня былі арганізаваны ў Маскве, справаздача сьведчыць, што дэталёвая вайсковая падрыхтоўка на Беларусі пачалася яшчэ за год да путчу.

У ёй названыя імёны 13 асобаў, якіх трэба выгнаць у адстаўку, супроць трох з іх мусіць распачаць крымінальную справу. Акрамя камандуючага Беларускай вайскавай акругай і ягонага акружэньня, сьпіс уключае таксама міністра юстыцыі Рэспублікі Леаніда Дашука, намесніка міністра ўнутраных справаў, які адказвае за міліцыю, Віктара Кавалёва, старшыню Дзяржкамтэту па тэлевізіі і радыёвяшчанні Аляксандра Сталарова і старшыню камітэту Савету міністраў па нацыянальнай бясьпэцы Генадзя Данілава.

30 з 70 старонак справаздачы прысьвечаны сакрэтнай падрыхтоўцы да путчу ў войску, там сьцьвярджаецца, што савецкія войскі ў Рэспубліцы былі прыведзены ў баявую гатоўнасьць адразу пасля спробы перавароту. Яшчэ да

пачатку перавароту афіцэрскі корпус быў пераведзены ў рэжым кругласутачнага дзяжурства, войскі знаходзіліся ў баявой гатоўнасьці і кантраляваліся пэўнымі групамі, было створана 49 падразьдзяленьняў, якія знаходзіліся пад наглядам КДБ.

Гэткае разьвіцьцё падзеяў дае падставы меркаваць — хаця адсутніае дакумэнтальнае пацьверджаньне — што былі складзеныя сьпісы дзеля арышту дысьдэнтаў.

Справаздача б'е найперш па камандуючым Беларускай вайскавай акругай генэрал-палкоўніку Анатолю Кастэнку, начальніку ягонага штабу Паўлу Казлоўскаму і вядучаму члену вайскавае рады генэрал-лейтэнанту Анатолю Новікаву.

Сам старшыня камісіі па расьсьледваньні Ігар Пырх, кадравы афіцэр рэгіянальнага падразьдзяленьня міліцыі, афіцыйна запытаў сакрэтнае вайскавое дакумэнтальнае і шыфраграмы, да якіх меў дачыненне генэрал-палкоўнік Кастэнка. Адным з іх ёсьць справаздача, накіраваная ім 19 жніўня камандуючаму Заходняй групай войскаў генэралу Постнікову.

У ёй Кастэнка паведамляў: «Сітуацыя на Беларусі застаецца стабільнай. За выключэньнем правядзеньня мітыngu на пляцы Леніна з 17 да 18 гадзіны не назіраецца асаблівай контр-актыўнасьці з боку апазыцыйных сілаў». На гэтым мітыngu выступілі некаторыя нацыянальныя лідары апазыцыі.

Камуністычная партыя мела шматлікую большасьць у беларускім парламэнце і ў адрозьненьне ад іншых рэспублікаў Савецкага Саюзу яе дзейнасьць была прыпыненая, але не забароненая.

Учора палкоўнік Пырх сказаў прадстаўніку «Гардыян», што зробіць усё, каб гэтыя факты дайшлі да грамадзкасьці.

Ён сказаў: «Яны (улады) ня могуць нічога зрабіць мне, таму што я дэпутат парламэнту. Калі-б ня гэта, мяне б ўжо даўно арыштавалі, вельмі даўно».

Ён прыцягнуў асаблівую ўвагу да таго факту, што хаця Беларусь мае элітныя часьці спэцназу, якія ўваходзяць у савецкую армію, у часе путчу яны былі перакінутыя зь Бярэзьня ў Кіев (Украіна), дзе чакаўся выступ апазыцыі. Згодна перахаванага паведамленьня Кастэнка, цэлая брыгада ў складзе 3 000 байцоў 19 жніўня была адпраўленая туды самалётам.

Палкоўнік Пырх сумняваецца, што хаця-б нейкія лічбы зь ягонае справаздачы будуць аспрэчаныя.

«Тут пагроза застаецца, і тут можа быць другі пераварот», — сказаў ён учора. «Гэта выцякае з далейшага захаваньня цэнтральнай улады, якая пераняла кіраваньне ад структураў камуністычнай партыі... Яны могуць падняцца яшчэ раз». У справаздачы сказана, што партыя мусіць быць распушчаная, а КДБ і войска выведзеныя з-пад палітычнай залежнасьці.

Палкоўнік заўважыў, што ягоная справаздача наўрад ці будзе мець дзейсныя вынікі. «Гэта трагедыя і фарс нашага становішча ў правінцыі».

Дэвід Хэрст

Пераклаў з ангельскай Ірына Лазоўская

ПАЛІТЫЧНАЯ СІТУАЦЫЯ

Тым часам старшыня камісіі Вярхоўнага Савету Рэспублікі па расьсьледваньні дзеяньняў службовых асобаў у часе спробы дзяржаўнага перавароту ў СССР палкоўнік Ігар Пырх яшчэ ўвосені папярэджаў пра небяспэчку, якая зыходзіць ад Анатоля Кастэнка і ягонага акружэньня.

24 жніўня ў перапынку 5-ай надзвычайнай сэсіі Вярхоўнага Савету Беларусі камандуючы Беларускай акругі генэрал-палкоўнік А.Кастэнка заявіў у інтэрвію для беларускай службы Радыё Свабода, што зьяўляецца прыхільнікам стварэньня нацыянальнага войска. Аднак як толькі палітычнае разьвіцьцё пайшло ў накірунку рэанімацыі новаагалоўскага працэсу, шансоўны генэрал перамяніў пункт погляду на карысьць агульнай і непадзельнай савецкай арміі.

На мінулай сэсіі ў выніку найцяжэйшага гондлю зь Вярхоўным Саветам Апазыцыя і С.Шушкевіч здолелі правесці рашэньне аб стварэньні міністэрства па справах абароны, якое ўзначаліў верны старшыню Вярхоўнага Савету генэрал-лейтэнант Пётр Чавус, для якога апроч усяго іншага Беларусь ёсьць Бацькаўшчына.

2 студзеня С.Шушкевіч менавіта з П.Чавусам вёў перамовы з маршалам Я. Шапашніковым, у часе якіх ім было заяўлена, што Рэспубліка ні з кім ня стане дзяліць вайсковую ўладу на сваёй тэрыторыі.

9 студзеня С.Шушкевіч азнаёміў парламэнт са зьместам тэлеграмы маршала Я.Шапашнікова, паводле якое афіцэрам і салдатам, якія служаць у дысьлякаваных на тэрыторыі Беларусі

Генэрал Кастэнка спрабуе паставіць на калені парламент

Галоўнай падзеяй тыдня сталі поўныя драматызму парламэнцкія дэбаты па вайсковым пытаньні. Лёс нацыянальнага войска і суверэнітэту Беларусі быў пастаўлены ў простую залежнасьць ад лёсу камандуючага Беларускай вайскавай акругай генэрал-палкоўніка Анатоля Кастэнка. Станіслаў Шушкевіч стаў заложнікам вайскова-камуністычнага лобі.

вайсковых часьцях, было загадана прысягаць на вернасьць Расейскай Фэдэрацыі і прэзідэнту Б.Ельцыну, што дазволіла без праблемаў дадаткова ўключыць у пародак дня вайскавое пытаньне.

Нарэшце 11 студзеня сэсія прыступіла да дэбатаў аб далейшым лёсе дысьлякаваных на тэрыторыі Беларусі вайсковых часьцей, якія складаюцца зь дзвюх групавак: уласна Беларускай акругі на чале з генэрал-палкоўнікам А.Кастэнкам (каля 80 000 чалавек) і гэткай самай колькасьці войскаў цэнтральнага падпарадкаваньня. Было пастаўленае пытаньне аб перападпарадкаваньні ўсіх разьмешчаных

на Беларусі войскаў Вярхоўнаму Савету Рэспублікі і рэарганізацыі міністэрства па справах абароны ў міністэрства абароны. Для генэрал-палкоўніка А.Кастэнка засьвяціла пэрспэктыва адстаўкі: нават мала дасьведчанаму чалавеку было зразумела, што паміж генэралам-гэкачэлістам і новым міністрам абароны выбар будзе зроблены на карысьць апошняга.

Разумеючы гэта, генэрал-палкоўнік А.Кастэнка распачаў шантаж парламэнту пагрозай збройнага непадпарадкаваньня на глебе міжнацыянальнага канфлікту і сацыяльнай неабароненасьці вайскоўцаў, і запатрабаваў пацьвердзіць ягоныя

паўнамоцтвы ў якасьці камандуючага акругай. Безадказны генэрал быў падтрыманы авантурыстамі-гэкачэлістамі зь Беларускага парламэнту, ад імя якіх выступаў добра вядомы старшыня камісіі па публічнасьці, правах чалавека і сродках масавае інфармацыі І.Каратэня. Як вынік пытаньне аб перападпарадкаваньні, якое некалькі разоў галасавалася ў розных рэдакцыях, не набірала больш за 170 галасоў.

Пасткай для С.Шушкевіча стала вылучаная вайскова-камуністычным лобі тэза аб тым, што праз стварэньне нацыянальнага войска ён падрывае асновы Садружнасьці. Само па сабе гэтае сьцьвярджаньне ёсьць абсурд, бо вынікам менскае нарады лідэраў краінаў-удзельніцаў СНД стала легітымная стварэньня нацыянальных збройных сілаў за выключэньнем стратэгічных.

Пад пастаяннай пагрозай зрыву ўсё-ж было прынятае рашэньне аб перападпарадкаваньні дысьлякаваных на Беларусі войскаў Савету міністраў, а не парламэнту, акрамя таго да прызначэньня міністра абароны пацьверджаныя паўнамоцтвы генэрал-палкоўніка А.Кастэнка, якому даручаны контроль над усім беларускім войскам, што само па сабе надзвычайна небяспечна, бо інтарэсы Рэспублікі і законнаабранай улады ня ёсьць першасныя для яго.

11 студзеня Беларусь атрымала нацыянальнае войска. Генэрал-палкоўнік А.Кастэнка кантроль над ім. Ці надоўга захавецца гэты надзвычайны своеасаблівы перыпэт?

Ірына Лазоўская.

Стар. 4

Прыгожая
беларуская
вёсачка
Вайшхуны стала
арэнай буйной
авантуры
з палітычным
падтэкстам.

Стар. 2

Набрацца
сьмеласьці і
павялічыць
актыўнасьць
у зьнешняй
палітыцы —
раіць
беларускаму
ўраду
сьпікер фракцыі
ХДС-ХСС у
Бундэстагу
Бэрнд Вільц.

Стар. 3

«Навіны
Адраджэньня»
адчыняюць
старонку
Нацыянальна-
дэмакратычнае
партыі Беларусі.

Супольная заява

Кіраўніцтва Аб'яднанай дэмакратычнай партыі Беларусі, Беларускага Народнага Фронту «Адраджэнне», Беларускай сялянскай партыі, Беларускай хрысціянска-дэмакратычнай злучнасці, Менскага гарадскога страйкавага камітэту, Нацыянальна-дэмакратычнай партыі Беларусі, Свабоднага прафсаюзу Рэспублікі Беларусі

Дынамічны падзел апошняга часу стаў апошнім падтверджаннем таго, што ўрад і Вярхоўны Савет Беларусі ня маюць уласнае палітычнае канцэпцыі, рэальнае праграмы пераходу да рынкавай эканомікі. Лібералізацыя цэнаў з'яўляецца да іх павышэння дзяржаўнымі структурамі, яна не суправаджаецца прыватызацыяй і дэманалізацыяй вытворчасці і невытворчай сфэры. Зрух у кірунку да рэальнай незалежнасці, да рынкавай эканомікі адбываецца запознена, зь вялікімі стратамі для Беларусі і яе народу, часта пад уздзеяннем вонкавых чынінікаў.

Саўмін і Вярхоўны Савет засведчылі сваю няздольнасць весці эфектыўную дзяржаўную палітыку. Прычыны гэтага — прыналежнасць большасці дэпутатаў і членаў ураду, выбранных у недэмакратычных умовах, да былой наменклатуры, іх некампэтэнтнасць. Пры абвастранні эканамічнай сітуацыі, пры магчымасці сацыяльных выбухаў пасіўнасць кіраўніцтва, яго наменклатурныя інтарэсы могуць абярнуцца катастрофай для Рэспублікі. Цяперашнія пракамуністычныя ўлады па самой сваёй прыродзе ня ў стане змяніць эканамічнае і палітычнае становішча ў Рэспубліцы, палепшыць жыццё людзей.

Сучасны Вярхоўны Савет выбіраўся не як парламент суверэннай дзяржавы, але як мясцовы орган часткі Савецкага Саюзу, якога ўжо няма. У незалежнай Рэспубліцы Беларусі неабходна выбраць новыя заканадаўчыя органы, а не пакідаць уладу структурам былой БССР.

Толькі новы Вярхоўны Савет (ці Сойм) і ўрад народнага даверу змогуць ажыццявіць эфектыўную эканамічную рэформу і адстаяць незалежнасць Беларусі дэла добра яе народу. Законны шлях змены скампраметаванай улады — рэфэрэндум аб роспуску цяперашняга Вярхоўнага Савета і нечарговых выбарах на шматпартыйнай аснове паводле новага дэмакратычнага закону. АДПБ, БНФ «Адраджэнне», БСП, БХДЗ, МГСК, НАПБ, СПРБ утвараюць супольны кавардынацыйны орган ды ініцыятыўную групу дэла правядзення рэфэрэндуму.

11 студзеня 1992

ВІЗІТЫ

Днямі Беларусь наведаў сьпікер фракцыі ХДС-ХСС у Бундэстагу Нямецчыны па праблемах абароны і бяспекі Бэрнд Вільц. Да надалейшага часу ягонае веданне пра Беларусь было абмежаванае звесткамі пра ітэнцыйнага праціўніка — Беларускае вайсковую акругу. Аднак мяняюцца час, мяняюцца і мэты кантактаў. Сёння спадар Вільц заклапочаны арганізацыяй мэдычнае дапамогі пацярпелай ад Чарнобыля Беларусі.

«Навіны»: Спадар Вільц, якія мэты і задачы вашага візіту на Беларусь? Ці спраўдзіліся яны?

Бэрнд Вільц: Па-першае, я хацеў бліжэй пазнаёміцца зь дзейнасцю дабрачыннага Фонду «Дзесяць Чарнобыля», які ўзначальвае Генадзь Грушэвыч. Я хацеў асабіста даведацца пра дадатковую дапамогу, у якой мае патрэбу гэты фонд. Мне удалося «захапіць» з сабою і перадаць ім 5 тон мэдычна-санітарнае маёмасці, якая раней належала войску ГДР. Гэтая маёмасць стане нашым першым унёскам у абсталяванне новага дыягнастычнага цэнтру, які ствараецца Фондам для чарнобыльскіх дзяцей. Другой мэтай было азнаёміцца з прадстаўнікамі розных формаў дзейнасці. З-за насычанасці візіту гэта сталася вельмі няпростай справай. Сёння раніцою я пачынаў на мэдычным семінары ў наведваў далікатую лярона. Асабістую цікаўнасць у мяне выклікала знаёмства з кіраўніцтвам Хрысціянска-дэмакратычнае злучнасці, я вельмі рады, што ў вас створана гэтая палітычная партыя. Я сам хрысціянскі дэмакрат, а

наша партыя, як вядома, сёння кіруе ў Нямецчыне. Дай Бог такіх самых поспехаў і вашым хадакам. Гэтая партыя дзе магчымасць аб'яднання хрысціянскай уся канфэсіяў, дэла сумеснае працы па дасягненні агульных мэтай. Зараджэнне гэтай партыі ёсць адэкватным адказам камунізму і сацыялізму, якія церпяць паразу ва ўсім свеце. Я маю намер правесці перамовы з дэпутатамі ВС і прадстаўнікамі Міністэрства па справах абароны. Гэтыя сустрэчы дапамогуць мне атрымаць шырэйшыя веды пра Беларусь, што дазволіць мне больш мэтанакіравана разлічыць сваю дзейнасць як дэпутата ХДС у Бундэстагу ў справе рэальнае дапамогі беларускаму народу.

Але ўжо сёння я магу сьмела сьцьвярджаць, і гэта ёсць маім глыбокім перакананнем, — галоўнае — каб Беларусь сама адкрылася свету і такім чынам рухалася наперад. Я яшчэ раз пераканаўся ў тым і пра гэта сьведчаць факты, што Кіеў і Масква дзейнічаюць за мяжою куды больш актыўна. Знаходзячыся ў Менску, я набіраю сьме-

ласці і дам праз вашу газету парадку беларускаму ўраду павялічыць актыўнасць у знешняй палітыцы. Як кажуць у Нямецчыне, поспеху дасягае толькі той, хто варушыцца. Гэтым я хацеў сказаць, што калі Беларусь пойдзе насустрач нам, то мы пойдзем насустрач Беларусі. Разам мы зрушым горы і адкрыем шлях да ўзаемавыгоднага супрацоўніцтва.

«Навіны»: Ці змяніліся вашыя ўраўненні пра Беларусь пасля візіту, калі так, то ў які бок?

Б.В.: Мае веды пра Беларусь абмяжоўваліся літаратураю пра яе гісторыю і эканоміку, а таксама дакладамі немцаў, якія наведвалі вашу Рэспубліку. Я шмат ведаў пра магучую Беларускае вайсковую акругу. У часе візіту я зразумеў, што многія беларусы зарыентаваны на Запад. Я перакананы ў тым, што Беларусь можа і павінна стаць з'явакаю паміж Захадам і Усходам, г.зн. Украінай і Расеяй.

«Навіны»: Дзякуй.

Запісаў Валеры Сядоў.

11 студзеня Вярхоўны Савет Беларусі прыняў тэкст вайсковай прысягі на вернасць Рэспубліцы.

ПРЫСЯГА

Я і прозвішча, імя, імя па бацьку, паступаючы на ваенную службу, прысягаю на вернасць Рэспубліцы Беларусі і яе народу.

Прысягаю сьвята выконваць законы Рэспублікі Беларусі, Канстытуцыю, вайсковыя статуты, загады камандзіраў і начальнікаў, высока несці гонар і годнасць вайны, не шкадуючы свайго жыцця абараняць народ і дзяржаўныя інтарэсы Рэспублікі Беларусі.

Абавязуюся праходзіць ваенную службу на тэрыторыі Рэспублікі Беларусі ці за яе межамі, куды мяне накіруе ўрад Рэспублікі Беларусі.

Калі-ж я парушу прынятую мной ваенную прысягу, то гатовы несці адказнасць, устаноўленую законам Рэспублікі Беларусі.

БНФ заклікаў беларускіх вайскоўцаў вяртацца на Бацькаўшчыну з-за межаў Рэспублікі

У той самы дзень 11 студзеня адбыўся Сойм Беларускага Народнага Фронту «Адраджэнне», у цэнтры ўвагі якога гэтаксама стаяла вайсковыя пытанні. У выніку дыскусіі сябры Сойму прынялі два дакументы «Зварот Сойму БНФ «Адраджэнне» да вайскоўцаў-беларусаў, якія служаць па-за межамі Рэспублікі» і «Заяву Сойму БНФ «Адраджэнне» пра вайсковую палітыку на Беларусі». У Заяве, у прыватнасці, сказана, што ў выніку вайсковых дэмаршаў Расіі «Беларусь аказалася на мяжы акупацыі».

У Звароце, адрасаваным Соймам БНФ вайскоўцам-беларусам, якія служаць па-за межамі Рэспублікі, сказана: «Дзе-б вы ні служылі — мы заклікаем вас прыслухацца да голасу сэрца, памятаць пра тое, што вы маеце Бацькаўшчыну і ёй патрэбны. Не сыхайцеся прымаць прысягу на вернасць іншым дзяржавам. Ведаючы: БЕЛАРУСЬ ЧАКАЕ ВАС!»

ТРОШКІ АКТЫЎНАСЬЦІ, І ЁЎРОПА АДЧЫНІЦЬ СВАЕ ДЗЬВЕРЫ

ГАРАЧАЯ КРОПКА

Прыдністроўе — Малдова: НАПЯРЭДАДНІ ВАЙНЫ?

Прыдністроўская Малдаўская Рэспубліка (паводле прыдністроўскіх крыніцаў) — тэрыторыя 4.163 кв. км. Насельніцтва 742.000 чал. Малдаване — 40%, украінцы — 28%, расейцы — 24%. Функцыянуе 129 буйных прамысловых прадпрыемстваў, 288 агра-прамысловых фармаванняў. Вырабляецца прадукцыі на 3 млрд 188,7 млн руб. — гэта 30,4% валавага нацыянальнага прадукту Малдовы (тэрыторыя — 1/5, насельніцтва — 1/6). Баланс гандлю з Беларуссю — плюс 70 млн руб. 1 снежня 1991 абвешчана незалежнасць Прыдністроўскай Малдаўскай Рэспублікі, выбраны прэзідэнт Ігар Сьмірноў.

Пытанне, вынесенае на рэфэрэндум, было сфармуляванае ў духу нова-агараўскіх дакументаў: «Вы за незалежнасць Прыдністроўскай Малдаўскай Рэспублікі ў палітычным і эканамічным саюзе суверэнных дзяржаваў?» (за — 97,7%). Прэзідэнт-там на альтэрнатыўнай аснове з трох кандыдатаў абраны Ігар Сьмірноў (за — 65,4%). Папулярнасць прэзідэнта доволі высокая, свае надзеі і народ і прэзідэнт ускладаў на стварэнне гарбачоўскага верыянту саюзу, аднак гэтыя надзеі былі перакрэсленыя белавескім пагадненнем. У пэўнай ступені гэта паўплывала на ўзаемаадчужненні прыдністроўцаў з Малдоваю. Чарговы раз на руінах імперыі пралілася кроў, чарговы раз сапраўдныя вайсковыя трагедыі засталіся за кадром, а ўдзельнікі канфлікту перад усім святлом палваюць адзін аднаго бруднымі абвінавачваннямі. Замест спакойнага прадухлення прычынаў канфлікту шляхам перамоў зноў чуюцца аргументы ў апраўданне свае пазіцыі. І варта прызнаць, што

аргументы доволі грунтоўныя. Абодва бакі спасылаліся на гістарычныя факты, дэдаваны этнаграфіі і культуралёгіі, хельсінскія пагадненні, права нацыяў на самавызначэнне, правы чалавека. Некалі разую я праслухоўваў трохгадзіны магнітафонны запіс, праглядаў дакументы і мясцовыя газеты. Прыгадаю размовы на вуліцах Кішынёва, Ціраспаля, Бэндэраў, і калі быць аб'ектыўным, мушу сказаць: абодва бакі аднолькава маюць рацыю, і аднолькава памыляюцца. Тое самае ў 1989 я чуў у Баку і Ерэване, а сёлета зноў у Тбілісі і Ціхвалі. Калі адкінуць нюансы, то сітуацыя і ёйныя ацэнкі ідэнтычныя. Адчувалася дасведчаная рука аднаго і таго-ж рэжысёра. Праўда, у адрозненне ад тэатральнае сцэны героі гэтых трагедый — жывыя людзі, у іхніх руках на цацачныя, а сапраўдныя аўтаматы. І льецца на вуліцах сапраўдная людская кроў. Пасля кожнай дзеі з'яўляецца ўсё болей удаваў і сіротай. У імя чаго гінуць гэтыя героі? І кім трэба быць, каб выкарыстоўваць жывых людзей

у якасці марыянэтак?

Прыдністроўская Малдаўская Рэспубліка — казырная карта ў руках апантанных гульцоў з Румыніі, Украіны і Расіі.

Румынія і Малдова, якая імкнецца да ўз'яднання зь ёю, згодныя адмовіцца ад сваіх правоў на ПМР пры ўмове вяртання Букавіны (Чарнавіцкае вобласці і большай часткі Адэскай вобласці), якія былі незаконна, паводле паку Молатава-Рыбэнтропа, далучаныя Сталіным да Украіны.

Украіна ня хоча аддаваць гэтыя тэрыторыі, спасылаючыся на абвешчаны ў Хельсінкі прынцып непарушнасці пасляваенных межаў.

Расея са сваім імперскім мысленнем, якое апошнім часам узрастае прапарцыяна пэгаршэнню ўнутранае сітуацыі, хоча выкарыстаць гэты канфлікт у стылі А.Няўзорова: «Наших быт» Расейскія казакі ўжо заявілі, што калі закрануць інтарэсы братоў-славаўнаў у Прыдністроўі, яны пойдуч паходам цераз Кішынёў на Бухарэст.

Гэта павінна стаць падставай сур'ёзнага роздому для тых палітыкаў, якія думалі, што Ціраспаля заанададала. На мой погляд, калі прыдністроўская праблема ня будзе вырашана сёння, калі яшчэ ёсць шанец на мірны вынік, там можа пачацца вайна больш крывавае чым югаслаўская.

Неабходна ўлічыць і нестабільнае супярэчлівае становішча ў самой Малдове, дзе найбольш уплывовымі ёсць тры сілы. Гэта, па-першае, прэзідэнт М.Сьнегур зь ягоным бальшавіцкім мінулым, палітычнымі амбіцыямі і разуменнем таго, што далучэнне да Румыніі для яго азначае страту ўлады; па-другое, прэм'ер-міністар В.Мурэўскі, прагматык-цэнтрыст, які выступае пераважна з пазіцыяў здаровага сэнсу і рэальнае выгоды і абаронца на падтрымку сацыяльна-дэмакратыі і нацыянальна-хрысціянскай; па-трэцяе, расколаты на групкі Народны Фронт Малдовы,

найбольш радыкальнае крыло якога выступае за неадкладнае ўз'яднанне з Румыніяй. Асобнай палітычнай сілаю з'яўляюцца Прыдністроўе і Гагаўзія, якія абвешчалі пра стварэнне сумеснае фэдэрацыі.

Калі з'яўняцца непасрэдна да канфлікту, то пазіцыі бакоў выглядаюць наступным чынам:

Прыдністроўская Малдаўская Рэспубліка (паводле слоў прэзідэнта І.Сьмірнова, дзяржсакратара В.Лідэкай, старшыні СПК Бэндэраў Ф.Заброва): ПМР — правапераемніца створанай у 1924 у складзе Украіны МАССР. Гэтыя землі ніколі не былі малдаўскімі. Для кіраўніцтва ПМР галоўнае — правы чалавека, а ня права аднае нацыі падаўляць іншую. Аснова незалежнасці — рэфэрэндум, у якім узяла ўдзел і большасць мясцовых малдаван.

Малдаўскі Народны Фронт: большасць у Прыдністроўі складаюць малдаване, стварэнне МАССР у складзе Украіны — правакацыя бальшавікоў. Малдова і Румынія — адна дзяржава, іх уз'яднанне будзе азначаць аднаўленне адзінае левабярэжжа толькі ў абмен на Букавіну.

Такія пазіцыі. Сьведома не бяруся даваць ім ацэнку. Скажу толькі, што ў штабе Народнага фронту я ня бачыў ні аўтаматычнай ні баявой тэхнікі, а ў Бэндэрах штаб СПК ахоўваецца супрацьтанкавыя «вожыкі» і узброеныя АКМ-амі гвардзейцы. Адаін зь іх, калі ўночы 11 снежня я ішоў па горадзе, прыцэпіў мяне руляў аўтамата да дрэва, наўспружыў затвор і адпусціў толькі тады, калі даведаўся, што я карэспандэнт зь Менску. А калі-б на мым мейсцы апынуўся калега зь Кішынёва?

Дык наўжо вайна?

Валеры Сядоў.

КРОНІКА

АДНОЙЧЫ ЛЕЦІШЧЫ
УЖО БЫЛІ ЗАБАРОНЕННЫЯ

Менск. 12 студзеня намеснік старшыні Апазіцыі БНФ у ВС Беларусі, сябра БСАГ Алег Трусаў заявіў у праграме «Паходня» Рэспубліканскага радыё, што для вырашэння кватэрнага пытання вайскоўцаў на Беларусі трэба як мінімум на 5 год забараніць усялякае будаўніцтва лецішчаў. Дарэчы, у канцы мінулага году ў часе абмеркавання законапраекту аб прыватызацыі жылля А.Трусаў запранаваў спыніць усялякую прыватызацыю да вызначэння цэны ў дзяржаўнае паводле сусветных узроўняў.

ЭКАЛЯГІЧНАЯ МІНА ПАД
СЛОНІМАМ

Слонім. Экалягічная група, якая працуе пры газэце «Слоніміскі веснік», высветліла, што Саўмін шукае мейсца для будаўніцтва прадпрыемства па перапрацоўцы таксічных хімічных адходаў. Пад Слонімам ужо запянаванае стварэнне новага могілніка яд-хімікатаў. Ня выключана, што мейсцам ягонага будаўніцтва стане раён в.Савечы, дзе ўжо ёсць адзін падобны могілнік, прывядзеныя якога ў парадок каштавала вялікіх намаганняў мясцовай грамадзкасці ў ўладом. Дарэчы, раён магчымага будаўніцтва ёсць рэспубліканскім батанічным заказнікам і знаходзіцца паблізу Слонімскага гарадскога водазабору.

ПІВА — ТОЛЬКІ ЧЛЕНАМ
ПРАФСАЮЗУ

Менск. 10 студзеня ў ВС Беларусі Таварыствам Беларускай Мовы імя Францішка Скарыны быў арганізаваны распродаж мужчынскіх гадзіннікаў менскага гадзіннікавага заводу «Прамень». Асабіласць незвычайнага сэйла палягала на тым, што гадзіннікі, па-першае, прадаваліся без купонаў, па-другое, былі ўпрыгожаныя выявамі «Пагоняй», старажытным менскім гербам і эмблемай ТБМ. Натуральна, найбольшым попытам і ў правых і ў левых і ў цывільных і ў вайскоўцаў карыстаўся гадзіннікі з «Пагоняй», што, безумоўна, сьведчыць за прызнанне адноўленай нацыянальнай сімволікі ў самых шырокіх колах грамадства. Тым часам гадзіннік з «Пагоняй» было відэаочна менш чым вяхотны іх набываць. Аднак знаходлівае прадаўшчыца катэгорычна заявіла: «З «Пагоняй» — толькі сябрам БНФ». Абураныя заявы «несяброў» БНФ кшталту «час прывітаў мінуў» плёну ня мелі.

МІКАЛАЙ РАЗУМАЎ ПРАПАЎ
ПРАЗ ПАНХОХІ

Ворша. Вядомы на Беларусі арганізатар блякады Аршанскага чыгуначнага вузла Мікалай Разумаў пацярпеў сапраўдную паразу ў спробе наладзіць палітычны страйк на інструментальным заводзе, дзе ён ўзначальвае страйкам. Акцыя пратэсту мусіла быць звязаная з гэтак званай лібералізацыяй цэнаў. Аднак работніцы прадпрыемства казалі рашучае «не» няўрымслываму бунтару. Прычынай стала партыя працаўнічых панчохаў, якую за пару дзён да таго рабочы лідар прадаў жанчынам па цэнах значна ніжэйшых за камарочныя. Радавецкі прадстаўніцтва сабога полу была азмочаная дэфектамі: у кожнай перы панчохаў не хапала ці то паты, ці то носка.

ДЗЯРЖАВА ВЯРТАЕ ПАЗЫКІ

Жыровічы, Слоніміскі раён. Выканкам Слонімскага райсавету вярнуў адабраную ў 60-я гады й перададзеную жыровіцкаму саўгасу-тэхніку частку будынкаў манастыру, акрамя таго вярнуў яму 4,3 гектары зямлі. У хуткім часе на ўездзе ў Жыровічы будзе ўстаноўлены памятны знак.

ПАЛЕСКІ УНІВЕРСІТЭТ

Пінск. Грамадзка-культурнае таварыства «Полісся» мае планы адкрыцця ў горадзе Палескага ўніверсітэту. Мяркуецца, што ўніверсітэт будзе размяшчацца ў будынку езуіцкага калегіума.

Падрыхтавалі І.Лазоўская, У.Панада.

ШМАТПАРТЫЙНАСЦЬ

Часопіс беларускіх народнікаў «Гоман» пісаў у 1880-х гг.: «Гістарычны працэс палітычнага развіцця, уваходзячы ва ўсё большую сувязь, у той жа час дыферэнцыюе для свабоднага развіцця і праўлення кожнае нацыі ў цэлым чалавецтве, кожнай грамадскай самастойнай групы ў цэлай нацыі і кожнай чалавечай асобы ў грамадскай групе. Без усведамлення сваёй асобы кожным чалавекам народ быў бы статкам, без усведамлення сваёй асобы кожным народам такім статкам было б усё чалавецтва». Гэтыя словы надзённа гучаць і сёння, лічыць вядомы гісторык Мікола Ермаловіч.

Збліжэнне народаў ня толькі не азначае іх адмірання, але наадварот, яшчэ больш іх крышталізуе. Як слушна заўважаў у 80-х гадах мінулага стагоддзя беларускія народнікі, без усведамлення сваёй адметнасці кожным народам, усё чалавецтва было б статкам. Хіба звыш 70 гадоў у атмасферы адзінае ідэалогіі не ператвараліся чалавечыя групы (на прамысловых прадпрыемствах, у калгасах, саўгасах і г. д.) у статкі, якія па закліку свайго вожжа, звычайна партыйнага, выяўлялі патрэбны яму дзеянні і эмоцыі? Хіба пад гучныя заклікі збліжэння і аўтыцы не ператвараліся народы ў безалічныя статкі, які называўся «савецкім народам»? І найбольш шкодныя вынікі гэтае практыкі мы маем на Беларусі.

Адным з найбольш цяжкіх вынікаў палітычнай ідэалогіі было паслядоўнае забіццё нашае гістарычнае памяці, якое працягвалася на працягу

трох апошніх стагоддзяў і асабліва ў апошнія дзесяцігоддзі. Гэта рабілася шляхам закрэслівання нашае тысячагадовае гісторыі, шляхам яе раскідвання і прысваення суседнімі народамі. Вось чаму мы лічым адным са сваіх абавязкаў — прыкласці ўсе намаганні, каб аднавіць гістарычную памяць нашага народу. Дзеля гэтага трэба патрабаваць, каб у нашых школах гісторыя Беларусі была выдзелена ў асобны самастойны прадмет, каб у блэйшы час былі створаны падручнікі, у якіх-бы наша мінуўшчына выступала ў праўдзівым, аб'ектыўным асвятленні. Нам трэба ствараць гурткі, семінары, універсітэты па вывучэнні нашае гісторыі.

Улічваючы, што асаблівую шкоду для праўдзівага бачання нашае гісторыі нанес тэзіс пра бездзяржаўнасць Беларусі да 1919 г.зн. да абвешчання

Мікола ЕРМАЛОВІЧ: НАШАЯ ЗАДАЧА — УЗНАВІЦЬ І ПРАЦЯГНУЦЬ ПРАЦУ «НАЦДЭМАУ» 1920-х.

БССР, трэба асаблівую ўвагу звярнуць на факты, якія яскрава сведчаць аб ранніх дзяржаўных утварэннях на нашай зямлі: Полацкім, Турава-Пінскім, Смаленскім і Навагарадскім княствах. Асабліва ўвага павінна быць звернута на Вялікае княства Літоўскае, якое было створанае не літоўскімі князямі, а нашымі народамі, і якое было працягам гісторыі папярэдніх дзяржаўных утварэнняў Беларусі. Гэтым толькі і можна вытлумачыць, чаму ў Вялікім Княстве Літоўскім дамінавала беларуская культура, а беларуская мова была дзяржаўнай. Гісторыя Вялікага княства Літоўскага павінна трактавацца як час найвышэйшага ўздыму дзяржаўнасці Беларусі ў мінулым.

На вялікі жаль, Беларусь, заціснутая з двух бакоў вялікадзяржаўнай Масквою і нацыяналістычнай Польшчай, паступова страціла сваю дзяржаўнасць. Аднак памяць аб ёй жыла

ў сьвядомасці лепшых сыноў Беларусі, такіх як К.Каліноўскі, гоманавы, нашановы, менавіта іх праца і аджыло усведамленне неабходнасці здабыць сваю дзяржаўнасць, якая толькі і магла быць трывалым фундаментам для росквіту матэрыяльных і духоўных сілаў Беларусі. Вынікам гэтага з'явілася абвешчэнне спачатку БНР у 1918 і як рэакцыя на гэта — абвешчэнне БССР (ССРБ) у 1919. Апошняя толькі ў пачатку 1920-х мела больш-менш пэўнае дзяржаўнае значэнне, калі сіламі найперш нашых нацыянальна-дэмакратаў будавалася дзяржаўнасць Беларусі, развівалася культура беларускага народу і аднаўлялася яго гістарычная памяць. Зараз перад НАДП пастае задача ўзнаўляць і працягваць перапыненую працу нацыянальна-дэмакратаў 20-х гадоў. Трэба памятаць, што народ, які ня ведае свайго мінулага, ня можа мець і сваё будучыня.

Ня меншая шкода была нанесена і нашай мове. Праўда, нельга сказаць, што яна была канчаткова вынішчана. Не. Больш таго, за апошнія дзесяцігоддзі беларуская літаратурная мова дасягнула высокага узроўню. Але калі наша мова развівалася ўвышкі, дык усё болей падразаліся яе каранні ўнізе, сфера яе ўжывання ўсё болей звужалася, у выніку чаго яна апынулася выкінутая з дзяржаўных устаноў, з ужытку вялікае часткі нашага насельніцтва, у першую чаргу гарадакога. Найболей справа вынішчэння нашае мовы ажыццяўлялася праз амаль татальную русіфікацыю школы, як сярэдняй, так і вышэйшай, што ўразумела: праз школу праходзіў увесь народ. Вось чаму НАДП будзе прыкладаць свае намаганні ў барацьбе за аднаўленне беларускае нацыянальнае школы ўсіх узроўняў.

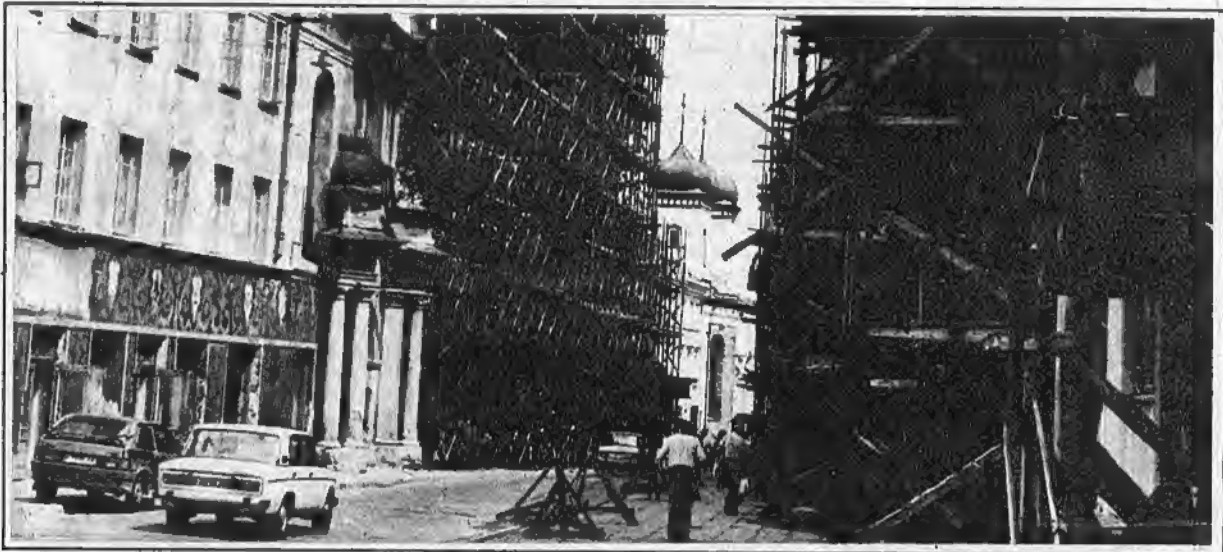
Мікола Ермаловіч.

СЛОВА ДА ЧЫТАЧА

З нагоды адкрыцця старонкі нацыянальна-дэмакратычнае партыі Беларусі ў газэце «Навіны Адраджэння» хацелася б памагчымаць падзяліцца нашымі плянамі. Найперш мы будзем знаёміць з мэтай і задачай нашага руху. Сярод іх найбольш важнымі ёсць напэўненне сапраўдным зместам нашага дзяржаўнага суверэнітэту, стварэнне спрыяльных умоваў для развіцця беларускае культуры, асьветы, беларусізацыі ўсіх сфераў дзяржаўнага, эканамічнага, грамадскага жыцця.

У сувязі з падпісаннем пагадненняў СНД беларускія нацыянальныя дэмакраты будуць звяртаць асаблівую ўвагу на тое, каб Рэспубліка была па-сапраўднаму самастойнай дзяржавай і ніякім чынам не магла зноў падпадсць пад уладу таго ці іншага цэнтру, адначасова захоўваючы з усімі дзяржавамі Садружнасці шчыльныя эканамічныя і культурныя сувязі.

М.Ермаловіч, сустаршыня НАДП.

МЕЖЫ

ЗАЛАТЫ МОСТ

Вышняя Рада НАДП бачыць будучыню Віленшчыны ў стварэнні асобнай дзяржаўнай аўтаноміі і наданні Вілы статусу вольнага горада, стварэнні, так-бы мовіць, сваясаблівых «Залатога моста» дзеля супрацоўніцтва паміж славянамі і балтамі.

У заяве Вышняе Рады Нацыянальна-дэмакратычнае партыі Беларусі «У сувязі з праблемай Віленскага краю», якая была прынятая на 2-й канфэрэнцыі партыі 21 снежня, падкрэслена, што Берасцейскі мір адкрыў шлях да перададзенай беларускіх межаў без уліку інтарэсаў Беларусі: «Пачынаючы з Брацкага пагаднення ўсе абмеркаваныя і рашэнні пытаньняў аб межах Расеі, а пасля СССР, з Германіяй, Польшчай і Літвой прыходзілі на толькі без уліку беларускіх інтарэсаў, але і без удзелу ў перамовах прадстаўнікоў Беларусі. У ліпені 1920 адбылося падпісанне 1-га расейска-літоўскага дагавору, вынікам якога стала прызнанне за Літвой права на частку захаднебеларускіх земляў з Віленяю і Гараднія, якія знаходзіліся пад польскай акупацыяй. У снежні 1920 дэлегацыя РСФСР у Лізе нацыяў, якая мусіла прадставіць гэтаксама інтарэсы Беларусі, ухлалася ад дыскусіі аб правах на Віленшчыну і Гарадзеншчыну, хаця можа меркаваць, што ў выпадку ўмяшальніцтва расейскага боку спрэчка аб гэтых землях магла быць вырашана на карысць Беларусі.

Беларуская нацыянальна-палітычная нарада, якая адбылася ў Празе ў 1921 сваё адносіны да раздзелу тэрыторыі Беларусі вызначыла наступным чынам: «Па Віленскім пытанні нарада прызнала, што яно вырашанае Літвой нацыяй без удзелу беларускага народу і нават без фармальнага азнаямлення з яго волі. Народа лічыць паставою Лігі нацыяў часоваю — да моманту склікання вышняга заканадаўчага органа Беларусі, якому толькі і належыць права вызначыць пэўныя межы Беларусі».

Зрэшты, Рыжскі дагавор 1921 і перадача большасці Літве 10 кастрычніка 1939 Віленскага краю, якая адбылася без згоды мясцовага на-

сельніцтва і стала прычынай інтэнсіўнай летуізацыі і стварэння прапагандысцкага стэрэатыпу не на карысць Беларусі. «З мэтай утрымання Вілы і крою вось ужо больш за 50 год тут праводзіцца палітыка летуізацыі. Гэта супрацьціць нават рашэнню Лігі нацыяў ад 1921, паводле якога дзеля забеспячэння нацыянальных інтарэсаў у Літоўскай дзяржаве прадугледжвалася як балцкі, так і славянскі кантоны», — сказана ў Заяве.

«Падчас камуністычнае дыктатуры ва ўсіх інфармацыйных і ідэалогічных структурах былога СССР паступова была дасягнутая пралітоўская арыентацыя па віленскім пытанні. Гэтая тэндэнцыя цалкам уласцівая і беларускім камуністычным і некаторым посткамуністычным дэмакратычным рухам. У выніку дамінавання такім чынам арыентаванае інфармацыйнае становішча невядомымі народам Беларусі аб'ектыўна гістарычныя факты і іх навуковыя палітычныя аналізы.

Працягваючы панаванне і прапагандуюча палітычныя схемы, зручныя суседнім дзяржавам (Літве і Расеі), такім чынам на працягу 70 гадоў шматразова адроджваюцца інтарэсы беларускага народу з-за палітычнае кан'юнктуры і дыпламатычных гульняў», — падкрэслена ў Заяве.

Зыходзячы з прыведзеных вышэй фактаў, падкрэслівваючы асаблівую ролю Вілы як культурнага і гістарычнага цэнтру славянскага і пераважна беларускага насельніцтва, маючы клопат пра лёс беларускага этнасу на Віленшчыне, зыходзячы з права нацыяў на самавызначэнне і абароны праваў чалавека, а таксама паважваючы Хельсінскія пагадненні 1975 аб недапушчальнасці выкарыстання вайны і сілы пры вырашэнні спрэчак аб дзяржаўных межах, Вышняя Рада НАДП лічыць недапушчальнымі

любыя правы асіміляцыйнае палітыкі дзяржаўнага і ўрадамі, якія за-дэкларавалі вернасць дэмакратычным прынцыпам.

НАДП прапануе апублікаваць дзеля дыскусіі ўсе дагаворы 20-40-х гадоў па вызначэнні дзяржаўных межаў паміж Беларуссю і Літвой і данасаваць іх як дагаворы, якія маюць захопніцкі характар у адносінах да трыцяга боку, а менавіта да Беларусі, і прыявілі да падзелу беларускіх земляў, парушэння праваў карэннага насельніцтва і правоў чалавека; спыніць далейшую летуізацыю карэннага насельніцтва Віленскага краю; прыцягнуць увагу літоўскага ўрада да таго, што большасць жыхароў Віленскага краю з'яўляюцца аўтахтоннымі беларусамі; а не палякам; прызнаць, што ўтойванне і фальсіфікацыя сапраўднае гісторыі Літвы і Беларусі з'яўляецца парушэннем права на прызнанне праўдзівай інфармацыі; звярнуць увагу літоўскага ўрада на патрэбу неадкладнага дэтэлевага вывучэння этнаграфічнае сітуацыі на Віленшчыне з удзелам міжнародных незалежных экспертных камісій, дзеля чаго Вышняя Рада НАДП лічыць патрэбным надаць Віленшчыне асобны статус дзяржаўнае аўтаноміі і ўтварыць самакіраванне на прынцыпах роўнага прадстаўніцтва «галоўных нацыяў: беларусаў, літоўцаў, палякаў і расейцаў» (маюцца на ўвазе Шальчынкінкайскі, Сьвянцянскі, Віленскі і іншыя раёны з перавагаю славянскага насельніцтва), надаць Вілы статус вольнага горада і пераўтварыць яго ў Еўрапейскі цэнтар «Залаты мост» — тэрмін 20-30-х гадоў супрацоўніцтва славянскіх і балцкіх народаў, вярнуць гораду гістарычны назву Вілыя, які быў трансфармаваны ў Вілынос у 1945. Вышняя Рада НАДП лічыць, што беларускі ўрад мусіць зрабіць патрэбныя захады з мэтай ўсталявання пастаянных кантактаў з суайчынікмі ў Віленскім краі і аказання ім рознапланаванае дапамогі, найперш у галіне выдання падручнікаў ды іншай літаратуры, у тым ліку і на латынцы.

КАНФЭРЭНЦЫЯ

Анатоль АСТАПЕНКА: ДА НАС ПРЫЙДУЦЬ УСЁ АСТАТНІЯ

Нацыянальна-дэмакратычная партыя Беларусі ў шэрагу іншых рэспубліканскіх партыяў трымае асобна. З аднаго боку гэта абумоўлена яе малалікасцю, з другога — спробай заняць у палітычным спектры месца скарэй радыкалаў. Адын з сустаршыняў партыі Анатоль Астапенка лічыць, што галоўная прычына малалікасці НАДП з'яўляецца з нізкім узроўнем нацыянальнай сьвядомасці, масавай русіфікацыі насельніцтва.

«Задача НАДП — адродзіць пачуццё нацыянальнай годнасці, каб беларус ганарыўся прыналежнасцю да сваёй нацыі, не саромеўся сваёй мовы, — лічыць Анатоль Астапенка. — У адрозненне ад «Грамады», да якой далучылася вялікая частка нацыянальна-сведамай інтэлігенцыі, крыніцай росту шэрагу НАДП стануць і ўсе астатнія, хто ўсвядоміў сябе беларусам. За намі будучыня. Прыйдзе час, будзе квітнець наша Бацькаўшчына, будзе моцнай і наша партыя. На пачатку сваёй дзейнасці мы ішлі паруч з БНФ, працуем сумесна і зараз, але прышоў час заявіць пра сябе як пра самастойную арганізацыю з адметнымі поглядамі, арыгінальнай праграмай, уласнай палітычнай накіраванасцю. Мы павінны быць авангардам Беларускага Народнага Фронту, партыі радыкальнага нацыянальнага накірунку», — заявіў А. Астапенка на 2-й канфэрэнцыі НАДП.

Сярод асноўных накірункаў дзейнасці НАДП — стварэнне аргкамітэту для правядзення Міжнароднага трыбунала над камуністычнай ідэалогіяй, дзеля чаго варта ствараць камісіі па зборы фактаў аб злачынствах камуністаў і камуністычных арганізацый за ўвесь перыяд панавання кампартыі. У галіне знешняе палітыкі, паводле Анатоля Астапенкі, актыўнасць партыі мусіць быць накіраваная на абвяс-

жэнне славаў тэзі пра талерантасць беларусаў, на ахову інтарэсаў беларусаў, якія жывуць па-за межамі Рэспублікі, — у Літве, Латвіі, Польшчы і Расеі, на адроджэнне гістарычнай праўды аб справядлівых беларускіх землях — Віленшчыне, Смаленшчыне, Беластоцкім.

Ва ўнутранай палітыцы нацыянальна-дэмакраты павінны паўсюль сыходзіць з прырытэту Беларускай ідэі. «Ідэя нацыянальнай годнасці паруч з ідэяй вольнасці — ёсць найкаштоўнейшы набыткі цывілізацыі», — сказаў Анатоль Астапенка ў часе выступу на 2-й канфэрэнцыі НАДП.

Асабліва небяспечнымі ён назваў прарасейскія настроі большай часткі насельніцтва Беларусі, дзейнасць арганізацый «Белая Расія», «Отечество» ды інш. «Арыентацыя на Расю тлумачыцца ня толькі павальнай русіфікацыяй, але і фальсіфікацыяй беларускай гісторыі», — сказаў А. Астапенка.

У галіне рэлігійнага жыцця справу беларусізацыі праваслаўнае царквы А. Астапенка лічыць асабліва занябанай. НАДП будзе спрыяць адраджэнню беларускае аўтакефальнае праваслаўнае царквы.

Сур'ёзным чынам, які пераходзіць да росту шэрагу партыі, на думку А. Астапенкі, з'яўляецца адсутнасць гістарычнага папярэдніка і партнёра НАДП у сістэме еўрапейскае шматпартыйнасці. Таму беларускія нацыянальныя дэмакраты вымушаныя вырашаць многія праблемы самастойна: як здабываць сродкі дзеля існавання, распрацоўваць ідэалогію. Маркуюцца правесці навукова-практычную канфэрэнцыю пад умоўнай назвай «Шляхі адраджэння Беларусі».

Ён лічыць, што партыя без грошаў, гэта гульня ў палітыку, а не палітыка. Стварыць трывалы фінансавы падмурок партыі мусіць праз арганізацыю камэрцыйнай дзейнасці, адкрыццё малых прадпрыемстваў «як пры партыі, гэтак і незалежных ад яе».

Паводле выступу «Задачы нацыянальнае дэмакратыі» на 2-й канфэрэнцыі НАДП

У дысбат трапляюць раней несудзімыя юнакі ва ўзросце 19-20 гадоў. Маркуецца, што яны на ведаюць турэмных законаў. Аднак, як і на любой «зоне» у ротах дысбату асуджаныя падзяляюцца на «цэнтральных», «музыкаў», «і нават «паханоў», «ніфеляў», «апушчаных» і «тэўняў».

Наўнясыць гэтага каставога раздзялення актыўна выкарыстоўваецца камандаваннем. Адным з чынінікаў падтрымлення дысцыпліны за кошт г.зв. «нестатутных адносінаў» у дысбате з'яўляецца распавяданне міжначаснае варажасці: у каўказскія роты спецыяльна ўключаюць мусульман.

Уласна «нестатутныя адносіны» развіваюцца па наступнай схеме. Утвараецца пэўная групоўка, якой удаецца нечым зацкавіць адміністрацыю і атрымаць ад яе падтрымку. Гэтая групоўка атрымлівае назву «цэнтральная» і мае права на лепшую ежу ў сталовай, на першыя месцы ў чарзе ў буфэце, на койкі ў ніжнім ярусе, на асобныя ракавіны дэля ўмывання і на спецыяльныя кабіны ў прыбіральні, нарэшце, на сваю долю ў любой пасылцы, калі яе змесціць раней не дастаецца якому-небудзь адказнаму афіцэру. Існуючы прывілеі і для г.зв. «апушчаных». І ня дай Бог, нехта заблытае і скарыстаецца прызначэннем для гэтых катэгорыяў ўмывальнікам ці прыбіральняй. Ён сам стане «апушчаным». Дэля выратавання такому салдату прыйдзецца пры сьведках есці мыла.

Права стаць «цэнтральным» мае добрая фізічная падрыхтоўка або сіла характару, які высяляюцца праз бойку.

Яшчэ лепш быць г.зв. «набліжэным». «Набліжэны» — гэта асуджаны, які ўдзельнічае ў работных разам з ротай, а выконвае толькі спецыяльныя даручэнні. Зь ім «цэнтральная» імкнецца не псаваць дачыненні. І часам нават афіцэрам прыходзіцца адстойваць права на павагу да сябе. Для таго, каб стаць «набліжэным», трэба мець дэфіцытную спецыяльнасць або мастацкія здольнасці. Асабліва лёгкае жыццё выпадае ювэлірам, разьбярм, радыётэхнікам, мастакам.

Мейсца такіх там, дзе цёпла і можна выспаць, пакуль рота зрывае мазалі на будоўлях, а задача — сама-тужніцца: малаяваць карціны для аф-

ДЫСЦЫПЛІНАРНЫ БАТАЛЬЁН: ПАЛЯВАНЬНЕ НА ЛЮДЗЕЙ

цэрскіх лецішчаў, рабіць часопісныя столкі або кужні, інкруставаць асады палюнічае зброй, рапаравачь абутак штабным. Матэрыял для гэтай «вытворчасці» асуджаныя крадуць з будоўляў, а дэфіцыт прывозіць бацькі.

Размеркаванне працоўных рук дысбату — прэзэгатыва выключна камандзіра часці, які можа даць людзей на будоўлю лецішча альбо лаваняў, калі яму гэта выгодна, а можа і ня даць. Камандзір часці ня грабуе адпраўкай на ўпраўленне кадраў фальшывых дакументаў, прывядзеннем фіктыўнае шпіталізацыі, якая дазваляе схавашь каго-нікаго на час візиту вышэйшага камандавання, выкарыстаннем сабак супраць упартых афіцэраў.

«Апушчаным» могуць зрабіць альбо самі асуджаныя, альбо адміністрацыя, якая пераняла гэты спосаб зьвяздзеньня рахункаў дэля ўмацавання вайскавай дысцыпліны. «Апушчаны» выконваюць ролю прыслужнікаў. Ім звычайна дастаецца сама цяжкая і ганебная праца. Гэта слабыя фізічна і духоўна хлопцы, дрэнна падрыхтаваныя да жорсткіх умоваў жыцця.

Дэля зьвяздзеньня рахункаў выкарыстоўваецца, напрыклад, такі спосаб як падвешванне, у часе якога на абломак са спіной рукі асуджанага адзязваюць нарукнікі, замацоўваюць на іх адзін канец папругі, а другі перакладаюць праз арматуру на ўзроўні лапатак. Затым цягнуць за вольны канец папругі, пакуль пакараны не згінаецца напалом і не пачынае цягнуцца пальцамі ног да зямлі, каб мець хаця-б нейкую апору. Іншы спосаб зьвяздзеньня рахункаў — «клястаўка», пад час якой чалавек кладуць на жывот, на рукі за спіной адзязваюць нарукнікі, ногі згінаюць у каленях і зьвязваюць папругай, другую папругу падсоўваюць пад горла, нацягваюць, прывязваюць да ног і прымацоўваюць за нарукнікі. Асуджанаму Аванасяну, якога катавалі «клястаўкай»

больш за гадзіну, гэта ледзь не каштавала жыцця.

Пасля «клястаўкі» чалавека апускаюць галовай ва ўнітаз.

Камандаванне апраўдае практыку катаванняў патрэбнай дысцыпліны і робіць іх на вачох караваў, які паступова пачынае адчуваць патрэбу ў палаяванні на людзей, ад чаго і лэйшоў назой роты аховы — «палаяўнічыя». Праз сваіх стукачоў або праз сьведкаў з гаўптвахты інфармацыя пра апушчэнне перадаецца адміністрацыяй на зону, пасля чаго «апушчанага» сустракаюць поўнай ізаляцыяй да яго не дэкрэтуюцца, у яго няма нельга ўзяць, як і даць яму. Гэты сродак выхавання, на думку камандавання, мусіць уздзейнічаць на астатніх.

Шырока выкарыстоўваецца і стукацтва, і нягледзячы на тое, што быць стукачом на зоне лічыцца самым вялікім грахам, аднак даносяць усе, бо гэта ёсць падмурак дысцыпліны. Гэтакаса знаходзіцца пад наглядом і афіцэраў, якія, як і асуджаныя, падзяляюцца на касты, розніца толькі ў тым, што ў нашым асяродку гэта выглядае больш цывільна.

Спробы пратэсту ня йдуць далей за курылку. Спрацоўвае страх за месца ў сталіцы, пэрспектыва пераводу за ўрал, якімі палюхаюць проста на нарадах. Усе камандаванне ад начальніка ваен-гандлю да дырэктараў заводаў, дзе таксама патрэбныя рукі дысбату, папаванне кругавой паўкаю.

Ці можна ўсё гэта выкараніць? На маю думку, шлях адзін — прафэсійнае вайска. Першы крок у гэтым кірунку — стварэнне нацыянальных часцей, але не па экстрэматызмі прынцыпам. Безумоўна, трэба рэфармаваць вайскавае заканадаўства, каб яго ўарыентавалася на нацыянальныя часці.

Камандзір дысцыплінарнага ўзводу капітан Аляксандар Бабыр.

Штодня а гадзіне 6.00—7.00 на хвалях 25, 31, 41, 49 м
7.00—8.00 25, 31, 41, 49 м
17.00—18.00 25, 31, 41, 49 м
20.00—21.00 25, 31, 41, 49 м

Адрес для карэспандэнцыі:
Postfach 221425, D-8000 Muenchen, Germany — Нямеччына

У нашай праграме прапануем Вам сусветныя навіны і палітычныя каментары на міжнародныя тэмы.

Весткі зь беларускіх гарадоў і вёсак, пра беларускае жыццё за мяжой ды на эміграцыі. Паведамленні, каментары і аналізы, падрыхтаваныя нашымі мяйсцовымі карэспандэнтамі.

Рэлігійныя гутаркі і сэрэй на беларускія гістарычныя і культурныя тэмы.

НАВІНЫ АДРАДЖЭНЬНЯ

Навіны Беларускага Народнага Фронту «Адраджэньне»

Папнысны індэкс
63895

Кошт на 10 мес.
11 р. 80 к.

Падпіска на газету
«Навіны Беларускага
Народнага Фронту
«Адраджэньне» пры-
маецца ва ўсіх рэспублі-
канскіх аддзяленьнях сувязі і
«Саюздраку».

З-за межаў Рэспублікі (але ў межах былога СССР) можна падпісацца, пералічыўшы адпаведную суму грошай на адрас: 220050, Менск, вул. К.Маркса, 25-79. Юры Рагуля. Калі Вы атрымліваеце належную колькасць нумароў на гэтую суму, рэдакцыя паведаміць, што падпіску неабходна прыцягнуць.

Добрага чытання!

АВАНТУРЫ

Вядомыя законы чалавечы мараль не значаць іх выканання. Пра чалавека мяркуюць не па словах, а па справах. Час, калі заваявалася танная папулярнасць і здаравенства амбіцый шляхам папулярнага крытыкі балашыска-кага рэжыму, сіншоў. Надышоў час вяртання свав, а значыць актыўнае агітацыйнае працы на іх сапраўднае дэмакратыі і Адраджэньня, якая не дазваляе фальшы і ва ўсім навадзаску. Яна вымагае ад чалавека поўнае самааддачы, яе нельга рабіць бруднымі рукамі. Па яе выніках можна меркаваць на толькі пра веды і здольнасці чалавека, але галоўнае пра тую маральную чыстоту, які прывалі чалавека ў шэраг сямейства новага.

ПРА КААПЭРАТЫЎНЫХ ПЧОЛАЎ І ПАЛІТЫЧНЫХ «ПЧОЛАК»

Гісторыя, якую я хачу распавесці, прыцягнула маю ўвагу не сваёй сэнсацыяльнасцю, а навадарот, сваёй будзённасцю і тыповасцю. Я маю на ўвазе працэс эгзортвання прыватнага прадпрыемства. Адметны гэты выпадак толькі тым, што ў ім дзіўным чынам сплаліліся ў адно інтарэсы і пазіцыя чалавека, які лічыць сябе сапраўдным дэмакратам — старшыні Агі жанчын Г.Казловай і былога першага сакратара КПБ Пастаўскага раёну, намесніка старшыні райвыканкаму і дэпутата ВС РБ В.Чэпіка. Пазіцыя апошняга ў справе прыватнага прадпрыемства праявілася ў цэлым адпавядае ідэялічным установам ягонае былое партыі. На жаль, у «чырвоным» аягэры апынулася і спадарыня Казлова, праўда, у гэтым выпадку матывацыя была іншая...

На так даўно група інтэлігенту дэмакратычнае арыентацыі купіла сабе пад лецішчы дамы зь зямельнымі нацэламі ў вёсцы Вайшуні ў Пастаўскім раёне. Але паступова іхнія апэтыты павялічыліся настолькі, што яны вырашылі скінуць усю вёску і стварыць у ёй запаведную вочыну для сябе і для людзей свайго вузкага кола. Патрэбы карэзных мяйсцовых абарыгенаў і ў разрык не прымаліся, тым болей, што ўсе яны былі пэнсіянерамі калгаснага значэння. Нека непрыкметна, а мо' сьведоме, перасяленцы прыйшлі да вышова, што ўся зямля навокал стала іхнім уладаннем

І ніхто іншы ні з-за якіх, нават самых высакародных матываў у іхні барскі маентак занурацца не павінен. Але цесны гэты свет — зняйшліся-такі сьмелыя прадпрыемальнікі іу добрым сэнсе гэтага слова, работнікі каапэратыву «Час» і парушылі цнаты спакон нававуленых калянізатараў. Яны вырашылі заняцца вельмі важнай для радыяактыўнай Беларусі справай — гадаваннем пчолаў і зборам гэтак патрэбнага нам мёду, пчалінага малачка і яду. Але для гэтага патрэбны ідэальны ў экалагічным плане палі. Лепшага месца, чым зямля вакол возера Балдух, знайсці наўрад ці ўдалося-б. Кааператыву афіцыйна заключыў дамову зь мяйсцовым саўгасам на конт рэканструкцыі разваленае стайні і пачаў на яе мейсцы будаўніцтва «Дома пчалара». Але-ж не! Дэмакратыі, прыкрываючыся сьцягам БНФ і высунушы на перадавы пазіцыі свайго лідэра — Галіну Казлова, пачалі барацьбу не на жыццё, а на сьмерць. У гэтай бойцы ім вельмі дарэчы прыдаўся досвед палітычных праціўнікаў. Хаваючы сапраўдныя намеры — нікога не пуськаць — яны, прыкрываючыся прыгожымі словамі пра клопат аб навакольным асяроддзі і барацьбу супраць камуністычнае мафіі, пайшлі на яўную фальсіфікацыю і хлусню. Спачатку нараджаецца вэрсія пра тое, што будучыя лецішча для сына Кама. Пішацца адпаведная заява ў

Вярхоўны Савет. Да справы падкала чэпца Апазіцыя БНФ у асобе змаццяў Галіны Сямдзянавай. Апошняя з намеснікам старшыні БНФ Юрыем Хадзікам наведвае крмінальнае будаўніцтва, потым старшыню пасялкавага савету В.Кузьміч, дае ёй разгон і «дэмакратычнаю» інекцыю ў ейныя правінцыяна-кансэрватыўныя мазгі; та я ў жаху.

Вярнуўшыся ў сталіцу (не палічыўшы патрэбным правярыць факты), шануюны дэпутат дае далейшую хадзю заяве сп. Казловай, і палілася вада на млын спадара Чэпіка. Ён-жа сьпіць і мроіць прыдушыць кааператараў, а тут Апазіцыя стала на ягоны бок! Праўда, калі вэрсія пра захады камуністаў абрынула, на першы плян высунулася ідэя абароны возера Балдух.

Чэпік дае каманду: «Узяць кааператараў!», і адданыя яму вартавыя псы адразу-ж кінуліся выконваць каманду. Дзякуй богу, тут і жывеньскі пуч падваліў. Зьяўляецца артыкул у раённай газэце пра шкоднасць кааператараў. 21 жніўня на будоўлю прыязджае памочнік пракурора раёну і начальнік мяйсцовае міліцыі. Апошні, назваўшыся кіраўніком раённага ГКЧП, загадае будаўнікам спыніць працу, у выпадку невыканання — крмінальнае адказнасць.

Будоўля, у якую ўкладзеныя велізарныя сродкі, праца і дэфіцытныя матэрыялы, замёрла.

Маскоўскія гэкачэпсты арышта-

ваныя, а нашыя як кіравалі, гэтак і кіруюць. На ўсе запыты старшыні кааператыву сп. Кручонка прыходзяць адмоўныя адказы зь лірычным абгрунтаваньнямі. Ён зьяўраецца на радыё, тэлебачаньне, у рэспубліканскія газеты, але ўсюды яго адсылаюць са спасылкаю на палітычную афербоўку гэтай справы.

Такі зьмесьт гісторыі, за працягам якой я буду пільна сачыць. Бо прыкладаў, падобных на гэты, не пералічыць. Лёгка з высокіх трыбунаў казаць пра падтрымку прыватнага прадпрыемства. Пара даць нашым беларускім бізнэсмэнам рэальную падтрымку.

Перш чым сесці за напісаньне гэтага артыкула я вельмі падрабязна знаёміўся зь дзейнасьцю кааператыву «Час» і пазіцыяй бакоў. Сысцала...

Кааператыву «Час» вырабляе аконныя і дзвярныя карнізы, будаўнічыя блэкі, дзіцячыя цацкі, нескладаную мэбля, вуаль ды інш. Займаецца дабрачыннай дзейнасьцю, выдаткаваў дзесяткі тысячаў рублёў малазбабасьпечаным грамадзянам Мядзельскага і Вузьдзенскага раёнаў, значную суму на бясплатнае харчаваньне дзяцей у вёсцы Целякова. Бясплатна перадае мёд, чорнабыльскім дзесям. Займаецца пчалярствам, якое ёсць індэкатарам экалагічна чыстае гаспадаркі.

Г.Казлова: Нікага будаўніцтва

не дазволі. Дайду да Кебіча. Раз у гэтую справу замяшалі БНФ, падуму на ногі міжнародны экалагічны рух, але свайго дабіўся. Калі я, вядучы навуковы супрацоўнік, жыву кепска, то ня дам кінцець і нававуленым мільянерам.

В.Чэпік: Я супраць, бо для мяне галоўнае — захаваць прыроду. Справа набыла значна шырокую вядомасьць, і ваяваць з Казловай бесэнсоўна. Кампенсацыю за страты мы выплацім.

В.Кузьміч, старшыня пасёлкавага Савету: Я зацкаўленыя прывабіць на сваю тэрыторыю капітал. Гэта эканамічна выгодна. Хутэй за ўсё, я падпішу дамову. Але вы ня ведаеце магчымасці Казловай і пазіцыю Чэпіка, а мне тут яшчэ працаваць.

Е. Макаранка, старшыня саўгасу: Мне гэтая будоўля выгодная, я я ня супраць.

Падпалкоўнік міліцыі, старшыня былога ГКЧП раёну: Была-б мая воля, я-б іх усіх разганяў.

Мяйсцовыя жыхары: Усе як адзін — за!

В.Сядоў: Мяркую, што разважлівасць возьме верх і справа вырашыцца без суда. Усе ўдзельнікі канфлікту павінны адказаць на адно пытаньне: «Ці патрэбны нашым дзецям мёд?»

Падрыхтаваў Валеры Сядоў.